

Socialförvaltningen
Tjänsteskrivelse till socialnämnden

Datum:
2023-08-30

Diarienummer:
SCN-2023-00489

Handläggare:
Katja Friberg, Kerstin Karlsson och Åsa Hedlund

Svar på initiativärende från Sofia Andersson (M) m.fl. om alternativ till placering av barn och unga

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar

1. **att** initiativärendet avslås i sin helhet.

Ärendet

Vid socialnämndens sammanträde den 21 juni 2023 lämnade Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna in ett initiativärende om alternativ till placering av barn och unga, se bilaga 1. Det påtalas att nämnden har högre kostnader för vård utanför hemmet än prognostiserat och även att det framkommit uppgifter om missförhållanden på såväl SiS-hem som HVB-hem under de senaste åren. I ärendet lyfts även vikten av att använda evidensbaserade metoder såsom IHF (Intensiv Hemmabaserad Familjebehandling), men även TFCO (Treatment Foster Care Oregon).

Mot bakgrund av de redovisade utmaningarna med placering av barn och unga och möjligheterna till användande av alternativa behandlingsmetoder, förslås att socialnämnden ger socialförvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten att utbilda fler i IHF-metoden så att detta kan bedrivas på fler platser och nå fler familjer. Dessutom förslås att socialnämnden ger socialförvaltningen i uppdrag att se över rutiner och riktlinjer för att undersöka hur fler hemmaplansbaserade lösningar kan användas som alternativ till placering utanför hemmet.

Införandet av IHF inom socialförvaltningen har varit framgångsrikt och medfört att barn och ungdomar i högre utsträckning kunnat leva och bo med sina föräldrar och att förvaltningen sänkt sina kostnader för hem för vård eller boende. Förvaltningen bedömer att nuvarande inflöde av ärenden där IHF är aktuellt som metod och insats, kan hanteras inom befintliga resurser och verksamheten har inte kö till insatsen.

Förvaltningen har även beredskap om inflödet av ärenden ökar, då insatsen kan tillhandahållas genom anlitan­de av externa leverantörer. Förvaltningen bedömer därför att det i nuläget inte finns behov av att utöka insatsen inom den egna regin. Om situationen skulle förändras och förvaltningen ser en markant ökning av behovet har förvaltningen beredskap att med kort varsel utöka personalstyrkan och möta behovet.

När det gäller alternativ till placering bedömer förvaltningen att den idag har utarbetade och implementerade rutiner, riktlinjer och arbetssätt som syftar till att säkerställa att det är det enskilda barnets eller ungdomens behov av stöd som styr vilka insatser som behövs. Utgångspunkten vid biståndsbedömningen ska vara den minst ingripande åtgärden och barn och ungdomars behov av stöd ska i första hand tillgodoses på hemmaplan där så är möjligt.

Beredning

Ärendet har beretts av SCF Stab samt avdelningarna barn och ungdom insats samt barn och ungdom myndighet.

Föredragning

Metoden (IHF) används och tillhandahålls som insats på Eksåtra HVB, vars verksamhet är riktad till barn och ungdomar i grundskoleåldern med neuropsykiatrisk diagnos eller svår beteendeproblematik. Inom enhetens öppenvård använder man bland annat metoden IHF i familjer med komplexa problem. Såsom framförs i initiativärendet är målet med IHF att relationerna mellan familjemedlemmarna förbättras, att ungdomen ska kunna bo kvar hemma och att så få som möjligt blir placerade utanför det egna hemmet. Metoden täcker det glapp som ofta finns mellan traditionell öppenvård och placering. Införandet av IHF inom socialförvaltningen har varit framgångsrikt och medfört att barn och ungdomar i högre utsträckning kunnat leva och bo med sina föräldrar och att förvaltningen sänkt sina kostnader för hem för vård eller boende.

Förvaltningen bedömer att inflödet av ärenden kan hanteras inom befintliga resurser och verksamheten har inte kö till insatsen. Förvaltningen har även beredskap om inflödet av ärenden ökar, då insatsen kan tillhandahållas genom anlitan­de av externa leverantörer. Förvaltningen bedömer därför att det i nuläget inte finns behov av att utöka insatsen inom den egna regin. Om situationen skulle förändras och förvaltningen ser en markant ökning av behovet har förvaltningen beredskap att med kort varsel utöka personalstyrkan och möta behovet.

Nämnden har möjlighet att köpa insatsen TFCO av externa leverantörer och har så gjorts då insatsen har bedömts möta stödbehovet i det aktuella ärendet. Kostnads­mässigt motsvarar TFCO placering på HVB. Förvaltningen arbetar ständigt för att utveckla och förbättra insatser så att de bättre möter behovet av stöd hos barn och ungdomar, och där är evidensbaserad forskning en viktig faktor. IHF är en av de evidensbaserade metoder som förvaltningen använder som metod och tillhandahåller som insats. Nämnden har även arbetat systematiskt för att bland annat höja kompetensen och utöka resurserna inom hela barn- och ungdomsvården för att tidigt upptäcka barn och ungdomar med normbrytande beteende. På senare år har nämnden tex. infört enheter som arbetar riktat mot målgruppen och har bland annat infört metoden ”Ett nytt vägval”, som är ett program för unga i åldern 13-20 år med syfte att förebygga och minska återfall i brott hos ungdomar i riskzon för kriminalitet. Men även andra insatser, såsom tex. Perrongen, riktas mot barn och ungdomar som har behov av en förändring i livet för att inte fastna i sociala problem eller riskera

placering. Perrongen kan även bli aktuell för ungdomar som har behov av fortsatta insatser efter avslutad placering.

En placering utanför det egna hemmet är ett stort ingrepp i ett barns eller en ungdoms liv och får också stora konsekvenser för den övriga familjen. I enlighet med gällande rutiner, riktlinjer och arbetssätt utgår handläggarna inom barn- och ungdomsvården från det enskilda barnets eller ungdomens och dennes familjs förutsättningar, när bedömning av stödbehovet görs. I bedömningen tas bland annat hänsyn till individens men även familjens mottaglighet för en insats med utgångspunkten att börja med den minst ingripande åtgärden. Den utgångspunkten gäller även då barn och unga placeras.

Förvaltningen har under flera år arbetat för att barn och ungdomars behov av stöd i första hand ska tillgodoses på hemmaplan där så är möjligt. Exempelvis har säkerhetsplaneringsenheten införts. Enheten arbetar för att i samverkan mellan familj och socialtjänst genom säkerhetsplanering komma fram till lösningar så att barnet kan bo med sina föräldrar på ett tryggt och säkert sätt. Dessutom har En ingång införts i syfte att förbättra behovet och användandet av öppenvård i egen regi men även för att förbättra möjligheterna till hemtagning när ett barn eller en ungdom har placerats. Det kan tex. handla om att den unge kan erbjudas vuxenstöd genom tex. stödperson eller kontaktperson. I många fall är det dock inte möjligt med hemmaplanslösningar eller insatser inom öppenvården, och det kan även finnas utmaningar inom familjen med tex. kriminalitet, omsorgssvikt och gränslöshet som gör det svårt för ett barn eller en ungdom att kunna komma hem.

Förvaltningen bedömer att den idag har upparbetade och implementerade rutiner, riktlinjer och arbetssätt som syftar till att säkerställa att det är det enskilda barnets eller ungdomens behov av stöd som styr vilka insatser som behövs. Utgångspunkten vid biståndsbedömningen ska vara den minst ingripande åtgärden och barn och ungdomars behov av stöd ska i första hand tillgodoses på hemmaplan där så är möjligt.

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 30 augusti 2023
- Bilaga 1, Initiativärende från Sofia Andersson (M) m.fl. om alternativ till placering av barn och unga

Socialförvaltningen

Tomas Odin
Förvaltningsdirektör

Initiativ om alternativ till placering av barn och unga

I ett läge där orosanmälningarna av barn och unga ökar, precis som placeringar utanför det egna hemmet, måste det prioriteras att komma in med insatser i ett tidigare skede innan det behöver gå så långt som till en placering. Det är också viktigare än någonsin att insatserna involverar hela familjen, också föräldrarna och föräldraansvaret.

På ett HVB-hem kan ett barn eller en ungdom placeras både enligt LVU och SoL och både på grund av risk att skadas i hemmiljön eller risk att ungdomen skadas av sitt eget beteende och utveckling. Utagerande beteende, våld, missbruk och kriminellt beteende är vanliga orsaker till placering på SIS-hem. I Uppsala kommun har vi högre kostnader för vård utanför hemmet än prognostiserat och antalet dygn på HVB är hittills 10% högre än 2022. Samtidigt är antalet dygn på familjehem 10% lägre jämfört med 2022. Det är tvärt emot den utveckling vi vill se.

De senaste åren har det framkommit larm om missförhållanden från såväl SIS-hem som HVB-hem. Rymningar sker med jämna mellanrum och personalen vittnar om att de inte har tillräckliga verktyg för att stoppa dem, exempelvis genom att kontrollera tillgång till mobiltelefoner eller datorer. Den nuvarande regeringen arbetar hårt för att åtgärda bland annat detta.

Men det framkommer också att barn som placerats för att skyddas från sin omgivning placeras tillsammans med barn som placerats för att de är i risk för att falla in i grov kriminalitet. Ofta kan syftet med en placering av någon som behöver skyddas därför få motsatt effekt. Ofta får barn och unga flyttas mellan olika HVB-hem flera gånger vilket försvårar både för tryggheten och utvecklingen hos barnet/ungdomen. Även om det finns många HVB-hem som kommunen använder som fungerar väldigt väl behöver vi vidga våra vyer och våga använda de nyare metoder för hemmaplansbaserad vård och stöd som finns.

På Eksätra HVB bedrivs också insatsen IHF – intensiv hemmabaserad familjebehandling med goda resultat. Det är en insats där ett team jobbar med hela familjer, ofta i stället för att barnen placeras. Insatsen kan dessutom sättas in tidigare än en placering vilket gör att stödet ges snabbare. Behandlingen fungerar extra väl när det som stödet ska åstadkomma är bättre kommunikation inom familjen och där föräldrarna behöver ta tillbaka kontrollen. Forskning visar att just fokus på familjebehandling och riskbeteenden är det bästa sättet att förebygga både missförhållanden och framtida kriminalitet.

Utöver IHF finns flera metoder som Socialstyrelsen rekommenderar både vad gäller barn och unga och brottsförebyggande arbete. Ett annat exempel är TFCO – treatment foster care Oregon, som tidigare varit uppe för debatt i kommunfullmäktige i Uppsala. Styrets svar var då att det är krångligt att använda sig av på grund av ett antal specifika kriterier ska vara uppfyllda. Samtidigt har kommunen möjlighet att avropa denna metod av en aktör som vi har upphandlad. Om vi ska arbeta med evidens, varför inte använda de metoder som Socialstyrelsen rekommenderar som fungerande?

Med anledning av ovanstående yrkar vi:

Att _____ ge socialförvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten att utbilda fler i IHF-metoden så att detta kan bedrivas på fler platser och nå fler familjer, samt

Att _____ ge socialförvaltningen i uppdrag att se över rutiner och riktlinjer för att undersöka hur fler hemmaplansbaserade lösningar kan användas som alternativ till placering utanför hemmet.

Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna